

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 67 / Olot, abril 2013

Coordinació: Antoni Mayans i Xavier Puigvert • Edició: Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / ARXIU I MEMÒRIA

Tot arxiu constitueix per ell mateix un relat. Un relat d'infinites paraules, d'infinites imatges, d'infinites veus. Un relat que en ocasions s'origina en èpoques molt reculades i que transporta durant segles informacions que es van enriquint, contrastant, matisant. Un relat coral que podria convertir-se en una incompreensible babel si no comptéssim amb el treball dels arxiviers que s'esforcen a fer-lo parlar, no amb una sola veu, però sí procurant discursos intel·ligibles. El text que els proposo no arriba a articular un relat: és un microrelat, que vol ser només una de les múltiples aproximacions que pretenen contribuir a posar en evidència l'absoluta naturalesa polièdrica dels arxius.

Deixin-me començar amb una sentència una mica contundent: *l'amnèsia impedeix imaginar el futur*. I, curiosament, la causa d'aquesta patologia, d'aquesta dificultat, ve donada per la impossibilitat de recordar el passat. Utilitzem, a criteri d'alguns experts, les mateixes àrees del cervell per recordar el passat i preveure o imaginar-nos el futur.

Aquesta és la cruel paradoxa de l'amnèsic: sense futur i sense passat, és a dir, condemnat al present. Si traslladem aquesta realitat a l'àmbit social, la imatge que se'ns revela és absolutament inquietant. Algú pot imaginar una societat condemnada només a tenir present? Una societat sense me-

mòria, impedida, per tant, de poder construir el seu futur?

Sabem que la memòria individual és memòria no només perquè recorda, sinó perquè oblida. La humanitat, però, des de temps remot, ha lluitat contra l'amnèsia col·lectiva construint dipòsits de memòria que asseguressin a les generacions futures la possibilitat d'imaginar el seu futur: arxius, biblioteques, museus i altres centres d'acumulació de milions de memòries pretèrites, que guarden a través dels segles els records d'aquelles i aquells que ens han precedit i que, generosament, ens ofereixen la permanent aventura d'inventar el nostre futur.

De fet, nosaltres no fem més que recordar allò que els altres ja han recordat, en un permanent combat contra l'oblit per no veure'ns condemnats, només, a tenir present. O el que seria el mateix, viure en el risc d'habitar un país amnèsic.

Els demano disculpes, però expressaré una altra sentència amb un excés de contundència: *els pobles sense arxius veuran com són els altres els que els escriuen la seva història*, és a dir, els que els dictaran el seu futur. No en va ha estat, i és encara, una constant que el vencedor s'afanyi a apoderar-se i/o a destruir els arxius d'aquells que han resultat vençuts.

Sense la memòria, escrivia ja al segle XVIII François Quesnay, "l'ésser sensi-

tiu no tindrà res més que la sensació o la idea de l'instant actual... Totes les seves idees serien devorades per l'oblit, a mesura que anirien naixent; tots els instants de la seva duració serien instants de naixement i instants de mort".

Hi ha, però, un element importantíssim a considerar: *per recordar no cal conservar tot allò que ha estat produït*. Sé que és fàcil ací el recurs a Funes, el personatge de portentosa memòria que Borges va crear el 1944. Tots sabem què li passava: "Dos o tres veces había reconstruido un día entero; no había dudado nunca, pero cada reconstrucción había requerido un día entero". Funes, hem de suposar que desolat, confessava: "Mi memoria, señor, es como vaciadero de basuras".

Aquest és, avui, un dels grans reptes. Encara que sembli una paradoxa, ens cal eliminar per conservar. Cal, per evitar que l'excés d'informació acabi per convertir en inviable la possibilitat d'informar-se, que adoptem, a tots els nivells i en tots els casos, una postura activa que comporti la custòdia permanent d'allò que considerem com a essencial i destruïm la documentació de naturalesa accidental. El risc de pèrdua d'informació i de coneixement sempre serà menor que el que provocaria la quimèrica pretensió de guardar-ho tot.

JOAN BOADAS I RASET
Arxiver municipal de Girona